

Romance pro křídlovku

František Hrubín

František Hrubín

Československý spisovatel 1964

ROMANCE

PRO KŘÍDLOVKU

Československý spisovatel 1964
František Hrubín

**ROMANCE
PRO KŘÍDLOVKU**

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Pralesy kopřiv, hvězdami bičované
k oknu dokořán. Vlahá srpnová noc
Sedím v okně s koleny u brady. Bdím.
Musím bdít. A chlad ze světlice mě tiskne
do teplých a vonných vosků tam venku.

(Tiskne mě na pečeť vzpomínky, již jednou
se odhodlám zlomit.)

Osoby

Terina. Víím jenom,
že je jí patnáct. Chci si ji vypoďobnit,
je však nevypoďobitelná. Je všechno,
co mých dvacet let do mne nanosilo
(11)

z vůní a tvarů a z čeho si dnes ona
jak z pláství vybrala strašné sladkosti.
Je všechno, co naráz zastavuje srdce,
a přece to není smrt. A je všechno,
čím vždycky člověk poprvé vydechne.
Milenka ještě ne, na to je jí mnoho.
Nevím, kolik má rukou a kolik úst,
každým stéblem a lístkem a každou hvězdou

mě žíznivě pije. Jsem vesmírem
doteků, až mě mrazí, a přece jsme se
plaše dotkli jen jednou.

Prsatá Tonka.

Ze zaprášených nohou a snědých lýtek
vytryskla andělsky bílá stehna.

Viktor.

Nikdy nesundá čepici s hlavy, štítek
je dlouhý, aby se neopovážilo
slunce vykousnout stíny z divoké tváře.

(12)

Já. Stále jen obletuji vlastní srdce.
Dědeček... Ale ne!

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Je půlnoc kopřiv
a půlnoc kopru, který promítá
na černou oblohu své zlaté okolíky.
Sedím v okně a bdím.

Terina je všechno,
čím vždycky člověk poprvé vydechne.
A Tonce tryskají andělsky bílá stehna
z vřesů a metlic.

Jednou to začalo:

to jsi mi, tatínku, poprvé půjčil břitvu.
Tenkrát voněla síň koprovou omáčkou
a tys v dobré náladě pozoroval popel
(12)

doutníku, jak pevně drží tvar něčeho,
co už není, a od té vzrušující
podívané jsi každou chvíli vzhlédl ke mně,
já jsem ti právě navždy unikal
s mýdlem na tvářích, s očima, jež chtějí
utkvělým pohledem na prach rozbít střípek
zrcátka, spatřit mě za ním už jako muže.

Tenkrát jsi netušil, že mi třeba dáváš
dar nad mé síly, jako jsem netušil já,
že zaslechnu až za šestadvacet let
šelest popela, jenž sesypal se náhle
na žhavém konci doutníku, když mi ze rtu
vytryskla pod břitvou kapička krve
a ty ses polekal a prudce trhl rukou,
za šestadvacet let, až na jaře přijdu
k tvému čerstvému hrobu a spatřím tam
kvést jako první rostlinu zlatý kopr,
poroste zrovna z těch hlubokých míst,
kde jsou tvá ústa, a z vysokého stonku
bude se smát všem neživým uschlým věncům.

Kdybys byl řekl: „Ten dar je nad tvé síly!“,

byl bych jej stejně vymáhal, byl jsem prudký,
byl jsem nedočkavý a nebylo možno
déle se zdržet.

Sedím v okně a bdím.

Musím bdít. Z propadlé světnice vane ven
takové prázdno a takové ticho,
že mých dvacet let, dvacet zlatoploutvých ryb,
kdykoli zabloudí v ten ponurý kout, zčerná.

Včera večer /27. srpna 1930/

Ještě včera, deset dní po velké pouti,
stál kolotoč na netvořském náměstí,
Terina vybírala peníze, lesklé
řetízky spoutávaly závrať, jež se z nich
pokaždé na pár minut divoce vysmekla.

(15)

A ještě včera stála na náměstí
střelnice. U ní nabíjel pušky Viktor.

Všechno to bylo okoukané, než
Terina stiskla páčku na aristonu,
než Viktor vyndal zpod pultu křídlovku,
než hodil na pult dvě plné hrsti broků:
„Nabíjejte si sami!“ Pokryl ariston
hřebčými zvuky, nechal si pod kůží
hubených tváří běhat kuličky vzduchu

a na křídlovce vynesl vysoko
Herkulovy lázně, prohnal je povětrím
až nad kostel, všelijak je zpřevracel,
nakonec srazil do husí travičky
a nechal u hvězd zatřepetat se sólo.
Přitom ani na chvíli nespustil oči
ze mne a z Teriny.

Z těch deseti každý
večer jsem běžel pod Běsnou k Netvořicům.
(16)

A z těch deseti každý večer Terina
v jízdě si ke mně vyskočila na sedačku.
„Utrhne se to!“ vzkřikl jsem. Zavýskla,
opřela se mi koleno o lopatky
a má křídla se rozprostřela v její krvi.
Dosud se mnou nepromluvila jinak
než výsknutím, jako by byla jen živel.

Až včera večer po poslední jízdě
šli jsme si sednout k tarasu do hluchavek.
Zkusil jsem ji políbit na spánek,
uhnula se a bledý plamínek vlasů
šlehl mě do rtů, ucítil jsem hluboko
v kříži palčivost a vyhořel jsem v ústech.

„Vy nemáte holku?“
„Ne.“

(Tončiny obří
kyčle zakryly obzor v dálce.)
(17)

„Ne.“

(Tončiny drsné ruce, jež za to léto
chtěly z mých chlapeckých ramen vydřít slunce
až do poslední šupinky, vytrhly náraz
má křídla z Terininy krve a zpátky do zad
jakoby navždy mi je zamáčkly.)

„Ne.“

(Stačilo však jít druhý den podle řeky,
abych byl čistý, abych necítil dech
ze silných vyhrnutých rtů, které nikdy
nelíbají, abych neslyšel starý hlas
s nakřáplým smíchem: „Copak s takovým

klukem?

Pokaždý roztečeš jako svíčka!“)

„Ne!“

Vzala mě kolem krku a vrátila mi
polibek, ale na ústa: „Já vás mám
taky moc ráda.“

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Je půlnoc kopřiv a kopru.

Terino, obleču tě do hvězd a tvé tělo
posázím vesmíry, poslední křísnutí
cvrčka na podzim bude ti slyšitelné
stejně jak exploze, když vzniká nová hvězda,
i v nejbědnějším hvozdíku budeš celá,
jeden vesmír však sotva bude stačit
na slzu, která zrcadlí tvé zalykavé
pohnutí, když jsem tě včera vzal kolem ramen.

(Tak to vyslovím za třicet let, a proto
už dnes to tak je. Bylo by vymyšleno
to zalykavé pohnutí, kdybych zpíval
o Terině, jež běhá bosa prachem návsi
(19)

a vlasy stříhá si sama, nakrátko
jako před autodafé, a jíž za lacinou
rumělkou na rtech slova se nečesají,
ani nepřevlékají.)

Ale já zpívám

o té nevypodobitelné, jež je všechno,
co mých dvacet let do mne nanosilo
z vůní a tvarů a z čeho si dnes ona
jak z pláství vybrala strašné sladkosti,

zpívám a nad pralesem kopřiv a kopru
otáčejí se hvězdy, chorovody
zářivých flammarionek.

Stačilo jít

na druhý den po Tončině objetí
podle řeky a byl jsem čistý.

Ale dnes

jsem nejčistším křemílkem ve velké vlně
Terinina polibku.

Sedím v okně, bdím.

Musím bdít. Zanic bych nespustil nohy
do tiché světnice. Urval by je tam
smrtelně studený vír.

*Každý den před dnešní nocí
/srpen 1930/*

Dědečkovi

bylo by napřesrok osmdesát let.
Byl po mrtvici. Denně za svítání
jsem ho pomalu oblékal, s ustavičným
domlouváním jako dítěti, od ponožek
až k šátku na krk. Slyšel každé slovo
z našeho světa, ale hned je zapomínal.
Pak se nadechl: „To jsem rád, že jdu domů!“

Chytil se hole a s mou pomocí
překročil práh. Už nevnímal osoby,
nedbal o jídlo, ani o spánek, ale

(21)

byl jimi vždy přemožen. Z tohoto světa
dožadoval se jenom šatů a hole,
Z pokleslých rtů stále jen znělo: „Domů!“
Vodil jsem ho sem a tam pod Běsnou,
mezi mým a jeho světem šuměla
purpurová stěna mé mladé krve.

Prosil:

„Pane Sýkoro, vedete mě domů?“ „Vedu,“
mručel jsem, už dávno jsem odvykl
vymlouvat mu, že nejsem přece žádný
nebožtík Sýkora. „Ty mládneš, Marvanko!
Jak to děláš, holka?“ to zase zavolal
do prázdných bezů. „To se ti zdá, Josefe,“
odpověděl jsem za Marvanku.

Den po dni

mrtví vystupovali z limbů a za ně
jsem mluvil já. Často jsem se tou hrou i bavil,
musel jsem se přece bránit, i když stále
mezi mým a jeho prostorem šuměla
purpurová stěna mé mladé krve,

(22)

i když jsem odtamtud byl nezasažitelný,
bavil jsem se tou hrou, ale častěji
už jsem se viděl, jak se s divokou Tonkou,

až si navečer odskočí z panského,
pouštíme peřejemi a hledáme
nejprudší proud, v němž jako proti své vůli
se k sobě přitiskneme břichem a prsy.

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Sedím v okně a bdím. Přes jedno rameno
přelévají se mi teplé vůně kopřiv,
druhé zamrzá v černých ledech světnice.

Odjelas navečer ve žlutém voze
se záclonkami. Dnes ráno jsi ke mně
vztáhla dlaně —

(„Máte hezký ruce,
Terko.“)

(23)

— na dvě bílá náměstí

plynuly z tvého srdce zlatovlasé výzvy,
spěchaly deseti úzkými uličkami,
jež končí nad propastí —

(„Hezký? Co je na nich?

Mají pět prstu jako každý jiný.“)

— s krví

hrnuly se ty výzvy od tvého srdce,
a kdybych byl tvé ruce nedržel ve svých,
zlatovlasé výzvy by z konečků tvých prstů
opadaly.

Už nikdy se nesejdu s Tonkou,
od včerejška večer leží a čeká
v modřínkách u Obor, a navěky zkameněla
tam leží mezi ostatními balvany,
čeká a ze starých metlic vystrkuje
černý bok, tisíc let bude mě marně
a marně čekat.

(24)

Jsem k zbláznění živý,
má křídla, zřasená v krvi žil
a cév,
šíleně tepají.

(Když jsem se řízl břitvou,
křídla vytryskla navrch rudým pírkem,
tatínek trhl rukou a na prsty
sesypal se mu popel.)

Jsem k zbláznění živý,

Terino, a chci si tě celou

vypodobnit,

nevím však, kolik máš rukou, kolik máš úst,
každým stéblem a lístkem a každou hvězdou
mé žíznivě piješ.

Zdali tě někdy

ještě uvidím?

Lešanská pouť /červen 1933/

Lešany budou kýlem
drhnout o hroby dávných tanečníků.
Ty dny po pouťi budou patřit mně a jí.

(Je to tři roky, co ke mně večer co večer
vyskočila v jízdě a moje křídla
rozprostřela se v její krvi.)

A zase

každý den večer přijdu, ale schválně
se nebudu ohlížet ke kolotoči,
budu vědět, že Terina je na cestě
k řece, a půjdu jakoby náhodou
k střelnici. Viktor pokaždé nabije
dvě pušky, mně a sobě. A než postačím
zalícit, Viktor z kouta střelnice
od boku srazí míček, který se točil
na tenkém vodotrysku. Budu se smát
pod kůží, vyplývám nazdařbůh pár broků,
jako bych slepci do misky hodil plíšek.
A budu odcházet schválně v tu stranu, kudy
se nejde k řece, budu cítit divoký
pohled zpod dlouhého štítku.

Terina

už bude čekat. V Sázavě se voda
bude zelenat, jako by se v ní všechna
Viktorova žluč rozlila, Viktor bude
ve vsi dál nabíjet pušky, s broky v ústech,
a místo aby na kouzelné křídlovce
vynesl nad zámek a nad školu
Herkulovy lázně a všelijak je
(27)
obracel, až by se z nich všechna měsíčná
voda vylila, a mladé dvojice,

ztracené v běžích, musely by si z vlasů
zběsile vyčesávat mřenky, nechá
křídlovku ležet na pulte a nastavovat
zašlý plech luně. A sám každou chvíli
odběhne vyhlížet Terinu, ale lampa
z návsi dosáhne sotva k lopuchům
ve škarpě pod hospodou.

My zatím budem

hlavami ležet u sebe, já budu pálit
cigaretou kolínka stébel a ona
bude si navíjet na prst ostřici —

„Což kdybysme se vzali?“ „Proč by ne?“
„Ale ty přece chceš být profesorem?“
„Nechci. To chtějí naši.“ „No tak nebud!“
(28)

— bude si navíjet na prst ostřici
jako snubní kroužek.

V noci se budem vracet,
cvrčkové pronikavě budou na cimbálky
hrát neslýchané, skvělé odrhovačky —

„Nechci. To chtějí naši,“ „No tak nebud!“
„Naši by toho chtěli! Já se radši toulám.“
„Už je mi osmnáct!“ „A mně třiadvacet!“

— její oči, překrásné snímačky hvězd,

budu polibky zavírat a otvírat —

„Náš táta by nám koupil nový vůz,
v Zlatníkách máme chalupu, v zimě bysme
byli u našich.“

„A co Viktor?“

„Toho?“

(29)

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Terino, dnes večer odjelas ve voze
se záclonkami. Včera jsi mě sama
políbila na ústa. A ta jediná vložka
tvého polibku rozstříkla se po celé
obloze. Vzhlížím k hvězdám, a kdykoli
usrknu, stáhnou se všechny na mé rty.

Jsem k zbláznění živý. Už dnes je mne víc
o deset, o dvacet, třicet let do budoucna,
už dnes je mne víc o ty chvíle za tři roky,
o chvíle, jež budou patřit jen mně a tobě,
(o kolik let tys do budoucna živa,
o kolik ran a švů?),

už dnes je mne víc
o časy, kdy budeme mít kosmické sondy
a elektronové mikroskopy, ale také

ty nahé lidské oči a jimi dál vnímat
(30)

svět v úměrných rozměrech, od krůpěje rosy
až k jitřence, od růžové dětské paty
až k vrásce, kterou noci potulných synů
obkreslovaly maminka ústa,
od stébla až k věžím,

už dnes je mne víc

o dny, kdy jásavě utkvím v slunečním
blankytu a tam se rozdrolím v tisícerou
píseň,

ale také je mne dnes v noci víc

o celá léta, kdy budu na marné
plameny v sobě dolévat líh,

už dnes

je mne víc také o časy, kdy lidé
nebudou moci říci, zda je den či noc,
kdy budou umírat tak rychle, že jim smrt
zevšední a že ztratí úctu k její
sinavé podobě, a Luna bude tisknout
(31)

kočičí oko na sklo nocí, očouzené
dýmem zmarnělých zemí.

Musím bdít

nad tichem světnice, aby se nerozlilo
po celém vesmíru.

Je vlahá letní noc,
je v ní všechno, co navěky zastavuje srdce,
všechno, čím člověk vydechne jakoby poprvé,
a je to noc všech nocí, prvně v žití nesu
strašné břímě lásky a smrti současně,
a sladko je mi nést je, navždycky třeba,
i s tím mrazením i s tím šikováním
k dlouhým a drsným bitvám o život ve mně.

Noc lásky a smrti žihá jasně a temně
mých dvacet let, těch dvacet zlatoploutvých

ryb.

Musím bdít.

(32)

Noc na dnešek / Z 27. na 28. srpna 1930/

Při blikavé petrolejce
jsem dopisoval psaní spolužákovi,
když dědeček vykřikl jako z hrobu:
„Pusťte mě ven! Otevřete!“ A užuž padal
z postele.

Věděl jsem, teď ho musím,
i když je půlnoc, obléci, jako včera,
jako před týdnem, jako před měsícem,
vodit z kouta do kouta,
musím ve světnici
nastoupit do vlaku, jet a zavírat okna

před každým tunelem, vystoupit v Krhanicích,
jít k řece, volat na převozníka,
pak ho prosit, aby nám půjčil lucernu,
tlouci se do stráně a ve vsi zdravit
mrtvé sousedy a za ně odpovídat,
i když dnes v noci nemám náladu si hrát,
nechat lucernu zhasnout a zabloudit
mezi balvany u Obor a měnit hlasy.

Dědeček se dnes nechal uložit brzo.
Hůl jsem opřel o pelest k těžkým botám
a šaty jsem mu složil na židli,
(Milý Slávo, tu Tonku, víš, tu pěknou,
už nechám. Víc než prsatá byla hrozná,
nadávala i vodě. Když jí proud
chrstl do krku, až se zakuckala,
začala ho plácát a vztekle křičela:
„Ty parchante!“)

Dědeček už spal.

(Milý Slávo.

rád bych ti vypodobnil Terinu,
ale je nevypodobitelná.)

Potom

jsem sfoukl lampu a lehl si na lavici
k otevřenému oknu.

S tatínkem

běžíme proti požáru, na obzoru

(34)

hoří samé stohy a kolem nás to štká,
tatínek směje se bezhlesým smíchem, tváře
má rudé od plamenů a oči vyschlé,
až nás zastaví řeka,

v ní se přežiji

s černým spáleným mužem pouští Tonka,
tiskne se k němu břichem a prsy, muž
ke mně obrací hlavu a jednou má
moji tvář, podruhé zase dědečkovu,
chci se vší mocí probrat a vrhám se
s křikem do řeky.

A když jsem tam skočil,
byl bych upadl přes dědečka. Choulil se
u lavice, s koleny u brady, a štkal.
„Co je vám, dědečku?“ „Nechte mě tu ohřát,
prosím vás, Berko, nechte mě tu chvíli!“
S košile jako by střísal sníh a z očí
mnul vločky. Zvedl jsem ho a položil
na postel a ukryl až k bradě.

(35)

Strnul jsem,

najednou jeho oči byly zde, u nás.
Přítáhl si mě k sobě: „To jsi ty,
Františku?“

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Sedím v okně a bdím.

Je vlhá letní noc. Ale už brzo
z trav začne podzim vyčesávat cvrčky.

„Neumřete mi!“ řekla mi Terina,
když jsme se ráno loučili. Šel jsem z pošty,
musel jsem tatínkovi poslat telegram.
Vzal jsem ji za ruku, ale hned jsem ji pustil.
Viktor zrovna v tu chvíli skládal střelnici,
zpod štítku čepice zely dva otvory,
mířily na můj každý pohyb.

Já a umřít?

(36)

Nač umírat? Jsem přece k zbláznění živý,
má křídla, zřasená v krvi žil a cév,
šíleně tepají,

(Nebo se snad bála,

že naše životy se k sobě přiblížily
jen na chvíli, jako se přiblíží dvě struny,
když přes ně přejede jeden prst, a že dál
půjde můj život, tak jako předtím šel,
v nesmírné dálce rovnoběžně s jejím?)

Já a umřít?

Lešanská pout' / červen 1933/

„Což kdybysme se vzali?“
„Proč by ne?“ „Táta by nám koupil nový
vůz!“

To už ti bude osmnáct.
(37)

(To, jak jsem seděl
v okně a bděl, a nevěděl, kolik máš
rukou a kolik úst, to, jak jsem držel stráž
nad mrtvým, to, jak mi chladem div neustydla
v krvi žil a cév prudce tepající křídla,
to, jak letmý dotek tvých úst byl věčný slib,
to, jak se láska a smrt ve mně křížovaly,
to, jak jsem si byl jist, že nic tu neošálí
mých dvacet let, těch dvacet zlatoploutvých
ryb,
to už bude tak dávno!)

A ještě budu
za tebou chodit dva týdny po pouti,
až do Chleb, budeš mě denně čekat
ve vysokých janovcích, budu zlatě hořet
jak ony, kolem úst třaslavou vůni včel,
pod plamennou řekou slunce se budou míhat
hluboko ztracené oblázky našich hlav,
strážná užovka bude syčet na kraji
(38)
našich pahorků a o smrti nebudeme
nic vědět, jako o motýlím stínu
nic neví jetelový květ.

A jednou

přineseš mi v čepici višně. Až v tom vedru
budeme ležet naznak a já unaven
se budu usmívat a chytat třpyt dvou vážek
pod tvými řasami, nasadíš si žertem
čepici na hlavu.

(Ten dlouhý štítek,

aby se slunce neopovážilo
vykousnout z tváře ani stínek!)

Vstanu

a vztekle ti ji strhnu s hlavy.

Do smrti

neuvídím udivenější oči.

(39)

Čepicí uhodím tě do tváře.

Do smrti neuvídím zoufalejší
dětské oči.

Také však uvidím

ohyždnou bílou skvrnku na tvé snědé tváři,
ještě před chvílí jsem jí říkal měsíček,
a místo vlasů s leskem lunných bronzů
trs žita, po němž sjel nešikovně srp,

v koutku úst lacinou rumělku, rozmazanou
mými polibky.

(Co ty však na mně spatříš
v tu chvíli? Jaký obraz k umírání
si poneseš? Vychrtlého vyjevence,
jehož prsty jak dušičkové svíčky
budou jednou marně hledat aspoň tvůj hrob,
kam by je rád zabořil, až bude zoufat,
že život je dar nad jeho síly?)
(40)

Pak budeš

utíkat žitem, dám se jinou cestou,
abych ti nadběhl.

Ten den a ten večer,

a příští dny a večery ti budu
zpovzdáli dávat znamení.

Ale marně.

Už nikdy neprijdeš. A kdovíkudy
a na jakých cestách se to léto budeš tlouci
ve voze se záclonkami.

Jen čepice,

Viktorova čepice tu zůstane ležet
ve zlatých janovcích, na jednom místě
zůstane ležet jako ubité zvíře.

(41)

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Sedím v okně s koleny u brady. Bdím.
Zanic však nespustil bych nohy do světnice,
smrtelně studený vír by mě tam stáhl,
a navždy.

Obleču ji do hvězd, její tělo
posázím vesmíry, poslední křísnutí
cvrčka na podzim bude jí slyšitelné
stejně jak exploze, když vzniká nová hvězda,
i v nejbědnějším hvozdíku bude celá,
jeden vesmír však sotva bude stačit
na slzu v koutku očí.

Včera ke mně v jízdě
vyskočila, opřela se mi koleny
o lopatky a má křídla se rozprostřela
v její krvi.

„Utrhne se to!“

(42)

(Tatínku,

všechno to začalo tím dnem, tou minutou,
kdy jsi mi poprvé půjčil svou břitvu.
Utíkal jsem ti s mýdlem na tvářích
a byl jsem k zbláznění živý.)

Zkusil jsem

políbit ji na spánek.

„Máte holku?“

„Ne!“

(Drsné Tončiny ruce za to léto
dřely z mých chlapeckých ramen slunce
až do poslední šupinky.)

Terino,

nebude láska dar nad mé síly?

Jsem živý

k zbláznění, už dnes v noci je mne víc
(o kolik poutí víc, o kolik lásek
je tebe, Terino, o kolik dětí,
(43)

které se budou popelit v prachu návší
pod žlutým vozem, o kolik džberů s vodou,
které tě budou strkat sem tam a lámat
a ty budeš držet život jen za provaz dřiny?),
už dnes je mne víc o dceru a synka,
jimž při prvním usmání vykrouží v tváři
dolíčky ten k smrti blažený vír
nad hlubinou mého a ženina srdce,
ale už dnes je mne víc o hvězdy, jež pro mne
budou zlatými chrobáky, lesk nicot
vlekoucími na krovkách, o hvězdy, jež budou
pro mne třpytnými náušnicemi
hluchoty bez konce,

už dnes je mne víc

o noci, kdy budu bloudit kolem svého dna
a z té studny jak hvězdu, jež se třepí
do běla, vyhlížet tvář vlastní ženy,
o dny, kdy budu se znovu počínat
z hanby do ztraceného domova,
(44)

aby mě donosil až k smrti, a kdy budu
bolestně děti poznávat, stůl, rozečtenou
knihu, zmarnělou práci a kdy na sebe
sám se budu ptát,

už dnes v té noci všech nocí
kdy poprvé nesu břímě lásky a smrti
současně a kdy je chci nést, navždycky třeba,
už dnes je mne víc o hrůzu, s níž jednou lidé
uvidí šílený negativ svého díla,
už dnes je mne víc o město, jež se octne
jen na vteřinu a samo v nitru slunce
a vyjde s ňadry upálenými, bez klína,
už dnes je mne víc o ty nejzoufalejší,
pro něž budoucnost vždycky bude dar
nad veškeré lidské síly.

Bdím. Musím bdít.

(45)

Noc na dnešek / Z 27. na 28. srpna 1930/

Ukryl jsem dědečka po bradu. Strnul jsem,

najednou jeho oči byly zde, u nás.
„To jsi ty, Františku?“ Prvně po měsíci
mě poznal. Pak se ptal: „Tatínek nepřišel?“
„Přijede zítra.“ (Ale to jsem ještě
nevěděl, že tu zítra bude opravdu.)
Zavřel oči a klidně dýchal. Každou chvíli
položil jsem mu ruku na mocný hrudník.
Má ruka chvěla se jako motýl v jeho,
jež celý věk lámala kámen, bez ustání
ho obráběla, míchala vápno, a dosud
v ní, roztřesené už, je důstojnost, že nikdy
jí nenapadlo prázdnou zednickou lžicí
ohazovat zdi větru.

(Byl jsi, dědečku,
někdy také k zbláznění živý?
Ne,
nikdo nemohl být tak živý jako já!

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Sedím v okně a bdím. Přes jedno rameno
přelévají se mi proudy letních vůní,
druhé zamrzá v černých ledech.

Terino,
včera jsme seděli v hluchavkách, zkusil jsem
lehce tě políbit na spánek. Uhnulas

a bledý plamínek tvých vlasů mě šlehl,
hluboko v kříži jsem ucítil palčivost
a v ústech jsem vyhořel.

A dnes ráno

jsem šel na poštu, byl jsem rád, že mohu
odejít —

(Odpusť mi, dědečku! Byl jsi někdy
živý až k zbláznění?)
(47)

— a že tě, Terino,
ještě uvidím.

Brzo odpoledne

tatínek přijel na můj telegram.
Uřícen běžel rovnou k dědečkovi.
Pak jsme viděli, co přešlo kolem něho
studené nehybnosti v té světnici,
kde zůstal s dědečkem tak dlouho sám.
Jeho tvář byla najednou jako dětská
a zdálo se, že už mu nikdo nesundá s očí
sklíčko slz, vyšel jako s těžkým vyvráceným
stromem v rukou.

Sedím v okně a bdím,
musím bdít. Kdesi, o okno dál, je síň
s dechem a teplem živých. A tam spí

tatínek s tetou.

(Potom ten strom opřel o nás
a po zápraží hnal dědečkovou holí
ty dva pohřební agenty,

viseli cestou od vlaku

co na něm

a klovali se

za jeho zády.)

Terino, navečer
odjelas ve voze se záclonkami.
Celé tři roky přejdou,

než se setkáme.

Budeme lehávat hlavami u sebe,
strážná užovka bude syčet na kraji
našich pahorků, budeš si navíjet
na prst ostřici jako snubní kroužek.
Pak budeš ode mne s pláčem utíkat žitem,
a jen Viktorova čepice zůstane
ležet v janovcích jako ubité zvíře.

Ale dnes jsem nej čistším křemílkem
ve velké vlně lásky.

Další lešanská pouť /červen 1934/

Vlak už pojede

ze stanice, zakrslé přesličky
u trati poplaší sykot páry. Rychle
poběžím s ostatními k řece, v srdci trochu
promáčkly po těch chatrných a černých
láskách, v kterých jsem kdovíproč přečkal

zimu.

(50)

Konečně budeme stát namačkáni

na prámu, který voní po požáru,
převozníkově bidlo se bude nořit,
hledat štěrbinu mezi balvany na dně,
aby se mohlo opřít, a bude skřípat.
Budu za ty všechny balvany cítit,
jak mi drsná tíha v nesmírně dlouhých
intervalech dře a ohmatává srdce,
vždycky se tupě opře a zas povolí,
druhý břeh bude v nekonečné dálce,
slunce mě za tu dobu upraží na prach.
Potom odhodím prám, to těžké zdřevnatělé
křídlo, a na zeleni vzlétnu nad stráž.

Poletím k Lešanům.

(Uvidíš, jak spolu

rozaříme léto, Terino! Cvrčkové
na cimbálky budou hrát neslychané,
skvělé odrhovačky, a já tvoje oči,
(51)

překrásné snímačky hvězd, budu polibky
zavírat a zas otvírat, s těmi cvrčky
a hvězdami zešílíme.

Už si tě celou

dovedu vypodobnit, od zachvění
zlatého chřípí až k té žilce v bílém
dolíčku pod koleny.

Mám hádat, co právě

teď děláš?

Vidím tě, jak ležíš naznak
v chlárku pod vozem. Slunce osedlává
paprsky, aby tě hledaly, že už jdu!

Poběžím rovnou na náves. Budeš směšný,
Viktore, v novém klobouku (který hajný
a v které hospodě ho zapomněl?),
budeš směšný, jak mi vykročíš vstříc
a z dálky smekneš (zdalipak v janovcích
ještě leží tvoje čepice z loňska?),
budeš směšný tím, že mě konečně
(52)

vezmeš na vědomi s jakousi úctou,
je to úcta, co ti budu číst z tváře
(to ta sojka na mysliveckém klobouku
v ní postrašila jestřába?).

„Není s námi!“

„Kdo?“ zeptám se, jako bych nerozuměl.

„Umřela na záškrť. V zimě,“

Dnes v noci / 28. srpna 1930/

Terino,

odjelas ve voze se záclonkami.

Včera jsi ke mně vyskočila v jízdě,

koleny ses mi opřela o lopatky
a má křídla se rozprostřela v tvé krvi.
Byl jsem k zbláznění živý.
(53)

„Neumřete mi!“

Řeklas mi dnes ráno.

Já umřít? Už dnes
je mne víc o dvacet třicet let do budoucna,
už dnes je mne víc o žízeň, kterou nikdy
neuhásí ani studánky, ani víno,
kdybych se měl až k smrti dopít,

je mne víc

o dny, kdy, už dávno ne mladý, začnu
na letních procházkách zkracovat stezky, abych
byl stále v doslechu lidí, k nimž budu tíhnout
ještě silněji, a kdy dávno v závratné
samotě lučin jen ztraceným bratrem
bude mi cvrček,

už dnes je mne víc

o časy, kdy člověk bude zvedat budoucnost
opravdu lidskou, a já, až pohlédnu vzhůru,
budu drcen a tlačěn do hlemýždí hlíny
(54)

a stonásob těžce se budu učit,
jak si zvyknout té závratí, v níž pro zbabělce
je pád utrženého balvanu

a pro srdnaté orlí perut',

je mne víc

o den, kdy se můj synek poprvé
bude holit a já mu nenabrousím břitvu,
ani mu neukážu, jak ji přiložit k tváři,
bude mu k smíchu taková stará věc,
jako je břitva, ale budu blaženě
naslouchat, jak mu na hladkých hubených

lících

jako čmelák bzučí elektrický strojek,
už navždy jist, že ho ani nenapadne
říci si o břitvu (v břitvě bude stále
něco z vraždy), a za toho bzučení
můj synek, jako jsem kdysi vstoupil já,
vstoupí mezi dospělé, kteří dosud mají
srst po pradávných předcích —

(Synku, nebude

ten dar nad tvoje síly?

Život byl vždycky

dar nad mé síly, kdykoli jsem byl sám.)

— budu slyšet, jak bzučí elektrický strojek,
zatímco moje první břitva chtěla krev,
v břitvě vždy bude něco z vraždy, ale břitva
sama nemůže vraždit,

je to v nás,

na našich citech a na našich myšlenkách

je dosud temná srst, a ani strojek,
i kdyby nejněžněji bzučel, nemá moc
sejmout ji.

(Tatínku, zdalipak ti také
dědeček brousil první břitvu? Zdalipak
jsi byl též k zbláznění živý?)

Bdím. Musím bdít.

Už dnes láska a smrt křížují se ve mně,
noc lásky a smrti žihá jasně a temně
mých dvacet let, těch dvacet zlatoploutvých

ryb.

A letmý dotek tvých úst je věčný slib.
Musím bdít.

I kdybych jednou po létech
měl najít u naší řeky cizí břeh,
cítím, že tady už nyní s námi je
všechno, čím láska navěky nás oba přežije,
kdybych to jednou hledal a nenašel,
skalám v řece to budu rvát z tvrdých čel,
protáhnu ruku i zmrzlou závějí
a zas ucítím tvůj stisk, a ještě silněji!

Další lešanská pouť /červen 1934/

„Umřela na záškrt. V zimě.“

„Terina?“

Večer budu ležet u plotu, obličejem

(57)

v trávě. Z návsi mě Viktorova křídlovka
bude přibíjet k zemi a její sólo
bude se třepetat pod mými spánky,
pěstmi je budu vyhánět, to bych si však musel
rozpoltit hlavu o mezník, aby naráz
vyrazilo ven.

„Tak co budeš jíst?“

„Nic.“ „Ale musíš!“ „Teto, dej mi pokoj!“

„Už je po klekání!“

(Když jsem ji v janovcích

objímal, už se jí pod záda sunul hrob.

Teď přes hlínu a přes kořínky země
bude pršet na její milovanou hrud'.)

„Něco sníst musíš!“

(A v nejdelsí noci

jiná tíha bude navěky tisknout její
milovanou hrud'.)

„To je dobře, dítě,

že nejsi voják!“

(Budu celé noci

pobíhat na Běsné ve vřesích, brodit se
zelenavou řekou.)

z Německa. Nebude válka?“

„Lidi prej utíkají

aby se zase tak rychle a vespolek
umíralo, že smrt zevšední?)

(Copak je možné,

Teto! Přestaň!“

„Ty máš řeči,

(A budu si ji chtít celou
vypodobnit, ale ona už bude navždy
nevypodobitelná.)
(59)

Dnes ráno /28. srpna 1930/

Vstal jsem do slunce
a vyskočil z okna nadechnout se rána.
Zpod černých bezů vyšla Tonka s košíkem
nažatých kopřiv. Už se to nešlo schovat.
„Proč jsi nepřišel včera večer k řece?“
„Dědeček...“ Abych ukázal, že nemám strach,
slezl jsem s tarasu, „Nech dědečka!
Jen co odjede ta komediantka, vid?“
„Vy toho vždycky víte!“ Stál jsem před ní
v černých trenýrkách a ona mě špičkou srpů
za řeči lehounce sekala do stehů,

po každém seknutí zůstala na kůži
bílá tečka. „Nechte si to, jo!“ Odcházela:
„Jen počkej! Ty zejtra zase příležeš!“
Bylo mi špatně ze sliny, která se jí
zaleskla v mezeře mezi zuby.

(60)

(Včera

se mi Terina opřela koleny o lopatky
a má křídla se rozprostřela v její krvi.)

Dnes odjede ve voze se záclonkami.
Za chvíli začnou skládat kolotoč. Musím
se dostat stůj co stůj do Netvořic, i kdyby
mělo vyhořet stavení!

Ale ten dědeček!

Zase ho budu vodit a mrtví z limbů
vystoupí a já za ně budu mluvit.

Za mnou

ve světnici bylo jakoby kolmé prázdno
po poraženém jilmu. Něco tam
chybělo: hůl v koutě, na židli šaty,
boty u pelesti. Vyklonil jsem se z okna“
„Dědečku !“

Slunce už lezlo do černé chodby
pod klenutými bezy.

(61)

Obrátil jsem se:

dědeček ležel na posteli, s očima
zavřenýma, oblečen, v ruce držel hůl.

Dnes v noci /28. srpna 1930/

Pralesy kopřiv, hvězdami bičované
k oknu dokořán. Vlahá srpnová noc.
Sedím v okně s koleny u brady. Bdím.
Musím bdít.

Ve světnici leží dědeček
pod bílým prostěradlem. Svíčka u hlavy
už dávno dohořela. Já musím bdít,
okno v tom dusnu nelze zavřít, hlídám
dědečka před živými tvory z venku.

(Tatínku, kdybys mi byl tenkrát řekl:
„Ten dar je nad tvoje síly,“ stejně bych
jej urputně vymáhal. Co tě mých zlých nocí
(62)

zabolí, nocí, z nichž se ani vlastní
otcovskou láskou do smrti nevyplatím.)

„Neumřete mi!“ řekla mi dnes ráno.
Já umřít? Jsem přece k zbláznění živý,
už dnes je mne víc o synka, jemuž bude
k smíchu taková stará věc, jako je břitva,
(v břitvě vždy bude něco z vraždy, ale břitva
sama nemůže vraždit, jako strojek nemá moc

sejmout temnou srst, jež zbyla na našich
citech a myšlenkách,

všechno je v naší moci,

i to vytrhnout se z osamělosti
a být jasným a třpytícím se křemílkem
ve velké vlně života),

je mne víc

o dceru, sjiždějící na kánoi
Pěnkavský jez (už tam nespatří chlapce,
jenž nesl mé jméno a pro nějž každý
zlatý oblázek pod zelenavým proudem

byl dívčím kolenem),

o tvrdou a zuřivou práci, do které
své noci budu zaklínat,

už dnes je mne víc

ale je mne také

víc o tvůj ztracený hrob, Terino —

(Jednou

už stárnoucí, ho budu hledat. Hrobník
odfoukne lístek zářijového slunce:
„Pamatuju se dobře. Mám to v knize.
Půjčil jsem přece jejímu tátovi
na pohřeb šaty!“)

— je mne víc o lidi,

kterí, ač smrtelní, budou si žádat
věc nesmrtelnou —

(„Ale hrob,“ řekne hrobník,

„už tu není dva roky.“)

— a já budu

k zbláznění živý a má křídla, zřasená
v krvi žil a cév, budou šíleně tepat,
jako tepají dnes,

(roztrhněte se už,

žíly a cévy, ať se konečně
má křídla rozprostřou a spojí s ostatními
opojenými křídly!)
(65)

láska a život

jedno vždy pro mne budou. Kdyby mělo
být pro mne závažím, i přátelství se zřeknu,
ani stáří, až zaklepá, se nezaleknu,
a stále zůstanu dokořán otevřen
jí, která bude život roubovat na můj sen,
ať se i smrti podobá, nikdy to přece
nebude smrt, její věrný obraz je v řece,
věčné jiná voda žene se peřejí,
jen pěnu chytíš z ní a kdoví kde je jí
už konec, stále se budu do ní hroužit, znovu
chtít ji zadržet, dál jí trvalost kovu,
a stále, na křídlech i křídla odhodiv,
budu ji žítí tak dlouho, co budu živ.

Dnes ráno /28. srpna 1930/

Dědeček ležel na posteli s očima
zavřenýma, oblečen, v ruce držel hůl,
(66)

ústa měl trochu pootevřená
jako k pozdravu. Druhá ruka, s čepicí
v ztuhlých prstech, byla napřažena ke zdi.
Položil jsem mu ruku na prsa, stín dechu
vyšel mu z úst. A dost

Ted' musím rychle
utíkat do Netvořic, poslat telegram.

(Je vůbec možné, aby se umíralo jinak?
Je možné, aby lidé umírali
hromadně, že jim smrt zevšední a že ztratí
úctu k její tiché a sinavé podobě?)

Ještě tam stihnu Terinu.

(Odpust' mi,
dědečku, ale já jsem k zbláznění živý!)

Nejdříve musím však dědečka svléci
a umýt.
(67)

Dnes v noci / 28. srpna 1930/

„Neumřete mi!“ řeklas mi dnes ráno.
Já umřít?

Sedím v okně a musím bdít.
A ty spíš někde daleko na cizím místě
ve voze se záclonkami.

Já umřít?
Už dnes je mne víc o dny, kdy já savě utkvím

v slunečním blankytu a tam se rozdrolím
v tisíceroi píseň,

ale už dnes
je mne víc také o noci, kdy lidem
i sobě budu na obtíž.

Už dnes
je mne víc o tu noc v Jílovém.

Jednou v srpnu

budu se vracet z Prahy, obcházet sám sebe,
(68)

obcházet sochu z bláta, kterou jsem
odhalil hluboko pod obzorem lidí,
a octnu se nad řvavým stolem.

Lepkavé

minuty budou přelézat vyšší a vyšší
kopečky nedopalků z cigaret a horda
cizích mužů se bude ohmatávat
tykadly sklenek.

Tu jeden vstane a chytí

mě za klopou:

„Ty mě neznáš?“

„Ne!“

„Já jsem Viktor!“

Obejmeme se kolem ramen a vyjdem
na spící náměstí, „Jedem tam!“ řekne
a povede mě k vozu se záclonkami.

„Psst! Aby stará...!“ Nastartuje traktor
a pořád s prstem na ústech, jako by
(69)

ženu nic neumělo vzbudit než
lidský hlas, kývne hlavou, abych nasedl.

Budem se řídit úzkou silničkou,
chalupy budou strkat nos do naší jízdy,
ale bude to přece naše věc!
Pak rachot stroje bude vytrhávat z řeky
balvany a sypat je na naše hlavy,
ale ty budou necitelné, zato uvnitř
budeme potrháni,

potom zboříme

borový trůn ticha, a vůni otav
pokoříme zápachem z výfuku,

skály,

které už tisíce let zarůstají mechem,
se rozdivočí a z houštin paměti
drsného kraje vyrazí a stanou s námi
nade vsí, aby z ní vychlemstaly život.

Se stádem těch lačných skal naráz vtrhneme
do bezbranných Lešan.

A na návsi

(Viktor už stárnoucí muž, já čtyřicátník)
budeme chvíli omráčeni tichem.

I začnem stavět ze stínů a závratí
opilý kolotoč, z prachu vydupávat
kroky dávných tanečníků a každý po svém
zpívat konec žalostné romance —

(— pochovejte mě na netvořském hřbitově,
leží a budou tam ležet všichni od nás,
neříkám hned, neříkám za měsíc,
neříkám za deset, ani za dvacet let —)

— budeme se upřeně dívat do lopuchů
ve škarpě pod hospodou, Viktor do nich
pustí naplno světla reflektorů,
budem se dívat, zdali odtamtud nevyjde,
štíhlá, se vznešeným držením, bosa,
s mechovýma očima, s ňadry, v jejichž
(71)

oblém světle se nikdy neměla
usmát dětská ústa, a každý po svém
budeme vyřvávat konec žalostné romance —

(— křídlovka na pohřbu ať mi zahraje sólo,
neříkám hned, neříkám za měsíc,
neříkám za deset, ani za dvacet let,
a pak ji za mnou hod'te do hrobu! —)

— a naše myšlenky budou najednou

vadnout a svraskávat jak listí plné děr,
noc začne stárnout a na konci háje
nám orloj hvězd ukáže k úsvitu,
mlha nad řekou se prolomí do třpytu
a vyplaví půlměsíc jako z báje,
jak dvojrohou zářící ulitu.

Cvrčkové pronikavě začnou na cimbálky
hrát neslýchané, skvělé odrhovačky
a Viktor vzkřikne: „Musím se pro ni vrátit!“
(72)

Vyskočí na traktor: „Pro tu flíglhornu!“
A rozjede se do stříbřité mlhy, a luna
ho celého i s těmi rachoty a třesky
navždy pohltí a rozlije lesk a ticho
dávnych křídlovek po němých pahorcích.

Tu moje duše řekne co nejtišeji:
„Utečme, z luny jde zlověsný svit,
nevěř jí, pospěšme, utečme jí,
prchněme, utečme, máme-li žít!“
To řekne s hrůzou a křídla její
prach návsi naberou do potrhaných per,
mé srdce, jako by netlouklo skorem,
bude jak listí svraskalé a plné děr,
a dám se na útěk a budu bloudit borem,
jako jsem bloudil před lety vpodvečer
s tím strašlivým břemenem.

Navždy mne bude víc

o těžkou chvíli jedné srpnové noci,

(73)

Kdy jsem chtěl, aby ožil její předobraz,
a kdy Viktor namířil světla reflektorů
do lopuchů ve škarpe pod hospodou
a tys odtamtud, štíhlá, se vznešeným
držením bosa, s mechovýma očima,
a s ňadry, v jejichž oblém světle se nikdy
neusmějí dětská ústa,

tys odtamtud

nevyšla.

Navždy mne bude víc o tu noc,

kdy jsem tě vyvolával z měsíčných par
a popel na žhavém srdci chtěl držet tvar
něčeho, co už není, zatímco tys žila
a žiješ, ne přízrak, ne stín, jenž vstává z már,
ne bludička, ne bysta náměsíčně bílá,
ale láska, jež v krvi žil a cév
divoce tepá.

(74)

Navždy mne bude víc

o člověka, z něhož břímě lásky a smrti
a břímě života vyrazí zpěv.

SRPEN - LISTOPAD 1961